

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 449

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 449", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 243.  
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid68143/facsimile.pdf> (tilgået 27. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Forbund, (p) og andre deslige Ting som skurre udi en verdslig Vises (q) Øren. Den eene Skriftmager, (r) som min Herre forlanger af mig er udlaanet, jeg veed ikke til hvem: Thi den er ikke at finde udi min heele Bogsal; (s) Men den anden som handler om Planternes Bedrifter (t) er til Tieneste. Ellers har jeg paa nye forskrevet den tillige med andre Franske Skriftmagere, som jeg venter til Skibs næstkommende Sommer udi Orme-Maaned. (u) Jeg maae til Slutning tilmælde min Herre dette; at tvende bekiendte Personer ved Døden er afgangne, den eene er NB., som havde erhvervet stor Kundskab udi Stjerne-Kunsten, (w) den anden NK., som lagde sig sterk efter Alderdommer, (x) og desuden var en stor Digter. (y) Næst kiærlig Hilsning til hans gode Frue, forbliver jeg høytærede Herres skyldigste Tiener.

Den 4de Dag udi Sædemaaned, Aar fra vor Salvedes Byrd 1750.

P. S. Den Tvistighed, (z) hvilken nyligen er holden udi den øverste Høresal (aa) som min Herre forlanger, skal blive ham tilskikket.

EPISTOLA CDXLIX.

Til \*\*

Min Herre laster udi det mig tilskikkede Skrift dette, at Autor een og anden gang nævner den u-endelig store Verden. Hand meener, at en saadan Talemaade er en Christen u-anstændig; Thi, hvis Verden er u-endelig,

(p) Offensive og defensive Alliancer.	(s) Bibliothek.	(x) Antiquiteter.
(q) Philosophi.	(t) Historia Plantarum Autor.	(y) Poët.
(r) Autor.	(u) Julii Maaned.	(z) Disputatz.
	(w) Astronomien.	(aa) Auditorio superiori.

gjøres den til GUD, og Spinozismus derved indføres. Men af en og anden Expression maae man ikke fordømme et Skrift, man maae læse det heelt igiennem førend man felder Dom. Og seer man da, eftersom Autor paa adskillige andre Stæder udi Skriftet skiller GUD fra Verden, og tilskriver ham Skabningen, at hand ved denne Talemaade ikke meener andet end den tilsyne værende uendelige Verden. Den store Engelske Astronomus Edmund Halley, synes dog her udi at gaae for vidt, saa at hand ikke vel kand undskydes, endskiønt hand alleene taler om Verdens U-endelighed, som en puur Probabilitet. Hans Ord ere disse: Man troer, at Verdens Systema efter det Begreb vi nu omstunder derom have, indtager det heele Spatium, og at den derfor er virkeligen u-endelig. Fix-Stiernernes Betragtning, som man ved Middel af Perspectiver seer at være mindre og mindre, synes at bestyrke den Mening om Verdens U-endelighed. Sandelig, hvis Verdens Systema var indskrænket, da, hvor stor Udstrækning man end vilde forestille sig, vilde den dog befatte ikke uden en liden Punct, naar man lignede den med det u-endelig Spatium, hvoraf Verden maatte saaledes være omringet paa alle Sider, og i saa Maade maatte de yderste Stierne ved deres Tyngde stige ned til dem, som ere nær ved Middelpuncten, ja de vilde nærme sig til dem med saadan Fart, at de med Tiden vilde foreene sig med de samme: Derimod siger hand, dersom Verden er u-endelig, ville alle dens Parter forblive udi deres Ligevægt, og i Følge deraf vilde hver Fix-Stierne beholde sin Platz, eller bevæge sig indtil den fandt et Sted hvor den kunde hvile sig i Kraft af saadan Ligevægt. Det er derfor siger hand, at nogle holde for, at den Meening om Verdens U-endelighed er ikke ilde grundet. Saavidt Autor, til hvis Undskyldning man kand sige dette, at hand giver denne Lærdom ikke ud for sin egen, men siger ikkun at nogle holde den for, ikke at være ilde grundet. Man kand og ikke nægte, at der udi synes at være nogen Rimelighed, naar det staaer fast, at Stierne holdes udi Ligevægt, ved at

den ene tynger paa den anden fra alle Kanter. Men Religionen tillader ikke, at man for at conservere Newtons Systema gjør Verden til Gud og confunderer de Skabte Ting med Skaberen.

Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CDLII.

Til \*\*

Tvende Ting, som Mennisker længe have forgiæves arbejdet paa, er den Konst at gjøre Guld, og at flyve udi Luften. Af den Historie, som min Herre nylig har fortalt mig, sees, at visse Mennisker endnu ere i de Griller, at det sidste kand lade sig gjøre, og at man ved tilsatte konstige Vinger, kand svinge sig op udi Luften, paa samme Maade, som Fugle ved deres naturlige Vinger. Men, hvis deslige daarlige Mennisker vilde betænke, hvad Forskiel der er imellem Menniskers tunge og Fuglenes lette Legemer, og, hvis de vilde nøye betragte Fugle-Vingernes Dannelse, item Svantzen, som Fuglene betiene sig af som Roer, og adskillige andre Egenskaber, som Naturen alleene har begavet, og kand begave dem med, vilde de staae fra saadant et Forsøg, som er u-giørlig, og derforuden kand tilveye-bringe meer Skade end Nytte, ja have samme Virkning som Guldmagerie, hvorom jeg tilforn har skrevet; Saa at det er troeligt, at GUD for det Menniskelige Kiøns Nytte har gjort saadant u-mueligt. Thi, hvis Mennisker kunde lære at flyve, vilde den heele Jord faae en anden Skikkelse. Mennisker maatte forlade Stæder og Landsbyer, og efter Rov-Fugles Exempler grave sig ned udi Huler, saasom Muure og Volde ikke kunde beskytte et Menniske imod det andets Vold. Kort at sige: Regieringer, Societeter, Forbund vilde reent ophøre, saasom de kunde ikke være til nogen Nytte; og man vilde see Mennisker enten udi Huler eller paa Spidse af Bierge, og derfra at nedflyve, for at